

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№3(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 254 sahifa,
2-mart, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'zbek oilalarida ona-bola munosabatlari va ularning oilaviy emotsional muhitni shakllantirishdagi ahamiyati.....	18
<i>Abdullayeva Dilbar Ubaydullayevna</i>	
O'quvchi yoshlarda sog'lom turmush tarzini shakllantirish – ijtimoiy-pedagogik muammo sifatida	22
<i>Mirzayeva Faroxat Odiljonovna</i>	
Raqamli muhit ta'sirida bolalar psixikasidagi transformatsiya jarayonlari.....	30
<i>Abdullayeva Sh. H.</i>	
Turli yosh davrlaridagi shaxslarda o'zini o'zi faollashtirish xususiyatlarining tafovutlanishi	33
<i>Qurbonboyev Azimbek Nazirboy o'g'li</i>	
Bolalarni maktab ta'limiga intellektual tayyorlash va vitagen tajribasini rivojlantirishga metodik yondashuvlar.....	37
<i>Abdullayeva Feruza Shavkatovna</i>	
Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni steam asosida o'qitishning interfaol metodlari	42
<i>Aliqarshiyeva Durdona Sharofiddin qizi</i>	
O'simliklar guruhlari mavzusini o'quvchilarga tushuntirishda interfaol metod va vositalardan foydalanishning samaradorligi.....	49
<i>Dehqonboyev Muhammad To'liqin o'g'li</i>	
Kichik maktab yoshidagi shaxsda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni rivojlantirishning pedagogik shartlari	55
<i>Jo'rayev Avazbek Umar o'g'li</i>	
Matematika o'qitish jarayonida o'quvchilarning mantiqiy kompetentligini shakllantirish	59
<i>Kalandarova Maxliyo Aslonovna</i>	
Raqamli ta'lim sharoitida bo'lajak o'qituvchilarni pedagogik madaniyatini rivojlantirishda raqamli ta'lim imkoniyatlaridan samarali foydalanish.....	63
<i>Kamalova Dilorom Olimjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'limni rivojlantirish – kelajak avlod kamolotiga qaratilgan strategik islohot.....	68
<i>Kamolova Gavhar Akbarovna</i>	
Axloqiy qadriyatlar asosida milliy ertaklardan foydalanish texnologiyasi.....	71
<i>Kayumova Nargiza Mirziyatievna, Xo'jayeva Sharofat Olimjon qizi</i>	
Insult bilan xastalangan bemorlarda nutq buzilishlari korreksiyasiga yondashuvlar	74
<i>Maxkamova Laylo Majidovna</i>	
Milliy ta'lim tizimini yangilash va rivojlantirishning strategik modeli	77
<i>Mengliqulova Maftuna Abdullayevna</i>	
Yangi O'zbekistonda ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlik va uning shaxs psixikasiga deterministik ta'siri	82
<i>Nishonova Oydinoy Mashrabjon qizi</i>	
Talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etishda o'qituvchining fasilitatorlik roli	86
<i>Sariyeva E'tibor Matchanboyevna, Urazbayeva Sabohat Ortiqbayevna, Yuldasheva Gavxaroy O'rinboy qizi</i>	
Raqamli ta'lim platformalaridan foydalanishning bugungi holati: muammo va imkoniyatlari	90
<i>Suyarov Xurshid Baxriddinovich</i>	
Tarbiya darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining kommunikativ kompetensiyasini shakllantirish metodikasi.....	95
<i>Toshpo'latova Guldona Tulqin qizi</i>	
Kreativ yondashuvni shakllantirishda o'qituvchining innovatsion faoliyatini shakllantirish metodikasi	98
<i>Usarova Marg'uba Nazar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kommunikativ nutq malakasini rivojlantirishning metodologik asoslari.....	102
<i>Vaisova Yodgora Sardorbek qizi</i>	
Destruktiv oilalarda shaxslararo munosabat psixologiyasi	106
<i>Sharafutdinova Xadichaxon Gulyamutdinovna</i>	

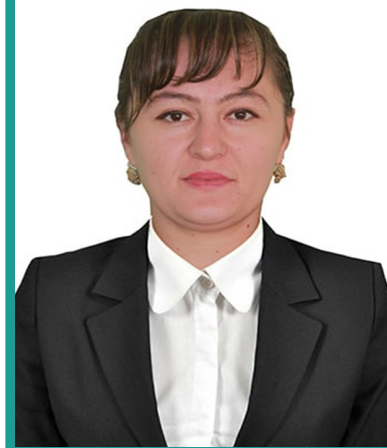

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining axborot kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	110
<i>Xalilayev Batirjon Taxirovich</i>	
O'quvchilarning individual ta'lim ehtiyojlarini aniqlash mezonlarining pedagogik va raqamli diagnostik asoslari	114
<i>Xalknazarova Aysuliw Maxsetbaevna</i>	
Klinik integratsiya asosida farmakologiya fanini o'qitish modelini ishlab chiqish	118
<i>Xasanboyeva Nafisaxon Abdullojonovna</i>	
Yurak glikozidlaridan zaharlanishni oldini olishni o'qitishning metodik-pedagogik asoslari	121
<i>Xoliqova Oyistaxon Yuldashevna</i>	
Oliy ta'lim tizimida raqamli transformatsiya sharoitida bo'lajak o'qituvchilarning universal va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi	125
<i>Xurramov Anvar Jumanazarovich</i>	
Studying the Role of Magic Numbers and Nucleon Shells in Nuclear Structure	129
<i>Yakubova Shoxidaxon Qodirovna, Dehqonova Ohista Qosimjonovna</i>	
Методика адаптивного физического воспитания молодежи с интеллектуальными нарушениями посредством специализированных гимнастических упражнений	133
<i>Аслонова Гуллола Акрам кизи</i>	
Понятие эмоционально-оценочной лексики	137
<i>Каримбаев Ниятбай Шарипович, Усенова Гульзира Женгисбай кызы</i>	
Изучение русского языка с использованием цифровых платформ: потребности, проблемы и решения	140
<i>Умарова Дильфуза Маматкуловна</i>	
Инклюзивное образование в Республике Узбекистан: сравнение с мировым опытом	144
<i>Пирманова Бахора Эшмухаммадовна</i>	
Inklyuziv ta'lim jarayonida empatiya va rahm-shafqatning pedagogik ahamiyati	148
<i>Olimova Sarvara Sobitxon qizi</i>	
Bo'lajak defektologlarni oila bilan ishlashga tayyorlashning nazariy asoslari	152
<i>M. B. Muxtorova</i>	
Maktabgacha yoshdagi eshitishida nuqsoni bor bolalarni talaffuzga o'rgatish metodlari	156
<i>Bo'ronova Suksoraxon Behzodjon qizi</i>	
The Role of Identity, Motivation, and Investment in Teaching English at School (Experimental Study)	160
<i>Shahobova Sitara Baxromovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda umummadaniy kompetentlikni rivojlantirish jarayonining zamonaviy ta'lim paradigmasiga mos pedagogik modeli	166
<i>Olimova Dilrabo Nurali qizi</i>	
Raqamli transformatsiya sharoitida tikuvchilik va dizayn ta'limida innovatsion pedagogik yondashuvlar asosida talabalar kasbiy kompetentligini rivojlantirish muammolari va istiqbollari	169
<i>Umarova Fotima Abduraximovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarini zamonaviy darsliklardan samarali foydalanishga o'rgatishning interaktiv metodlari	172
<i>Kosimova Gullola Mullajonovna</i>	
Iqtisodiy ixtisoslik talabalari kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning metodologik asoslarini takomillashtirish: rus tili fanini o'qitishda	176
<i>Nuraliyeva Maftuna G'ulomovna</i>	
Raqamli texnologiyalar asosida bo'lajak o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini rivojlantirish bosqichlari	182
<i>Xidirova Nodira Abduganiyevna</i>	
Maktabgacha ta'limda ta'lim jarayonini samarali tashkil etishda pedagogning kompetensiyasi	185
<i>Eshmuratova Gauxar Maxsudovna</i>	
Frazeologik birliklar identifikatsiyasi	188
<i>Omadjon Azamov Burxonovich</i>	

O'smirlik davrida empatiya rivojlanishiga ijtimoiy tarmoqlar va virtual muloqotning ta'siri	192
Qodirova Zebuniso Malikovna	
Pedagogical Mechanisms for Enhancing the Competitiveness of Higher Education Services in the Context of Socio-Economic Globalization	197
Babayeva Lola Ibragimovna	
Integrativ yondashuv asosida talaba qizlarda jismoniy madaniyatni rivojlantirishning pedagogik tizimini takomillashtirishning dolzarbligi	202
M. X. To'xtamisheva	
Murakkab nuqsonli bolalarni umumta'lim maktablariga tayyorlash jarayonida logopedning kommunikativ malakasini shakllantirishning nazariy va amaliy asoslari.....	207
Abdubokiyeva Adiba Baxodir qizi	
Oliy ta'limda mustaqil ta'lim mazmunini kognitiv kompetensiyalarga yo'naltirib tashkil etish	211
Adashova Guljaxon Muxammadjonovna	
STEAM yondashuvi asosida tayyorlov guruh bolalarining bilish faoliyatini faollashtirishning samarali yo'llari	215
G. B. Maxmudova	
Bo'lajak oligofreno-pedagoglarning kompetentlik faoliyatini tashkil etishning psixologik-pedagogik shart-sharoitlari	219
Jumaboyev Nurillo Xayrullo o'g'li	
Sun'iy intellekt asosida ta'lim sifatini monitoring qilish mexanizmlarini takomillashtirish	223
Jumanazarova G. U.	
Maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarda duduqlanishni o'yin asosida bartaraf etish texnologiyalari	227
Jumanazarova Gullola Yoqubjanovna, Mamatqulova Sarbarxon Axmadjon qizi	
Axloqiy qadriyatlar asosida milliy ertaklardan foydalanish texnologiyasi.....	230
Kayumova Nargiza Mirziyatrovna, Xo'jayeva Sharofat Olimjon qizi	
Sharq va G'arb mutafakkirlari merosida shaxs tarbiyasi masalalari	233
Mirabzalova Zaxro Shuhrat qizi	
Oliy ta'limda talabalarning o'z-o'zini personallashtirishini tashkil qilish	238
Shamsiddinova Adiba Muzaffar qizi	
Формирование интеллектуальных умений детей старшего дошкольного возраста в условиях цифровой образовательной среды	242
Скрыльников Юрий Степанович	
Динамика становления профессионально значимых личностных качеств будущих педагогов.....	246
Тиллашайхова Хосият Азаматовна	
Hamid Olimjon ijodining shakllanishidagi manbalar va ijodiy omillar.....	250
U. A. Jumanazarov	

MURAKKAB NUQSONLI BOLALARNI UMUMTA'LIM MAKTABLARIGA TAYYORLASH JARAYONIDA LOGOPEDNING KOMMUNIKATIV MALAKASINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY VA AMALIY ASOSLARI

Abdubokiyeva Adiba Baxodir qizi
Toshkent Kimyo Xalqaro
universiteti Namangan filiali
maxsus pedagogika defektologiya
logopediya yo'nalishi
2-kurs magistranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada murakkab nuqsonli bolalarni umumta'lim maktablariga tayyorlash jarayonida logopedning kommunikativ malakasini shakllantirishning nazariy va amaliy asoslari yoritiladi. Inklyuziv ta'lim sharoitida logoped faoliyatining samaradorligi nafaqat korreksion ishlarning metodik jihatdan to'g'ri tashkil etilishiga, balki mutaxassisning kommunikativ kompetentligiga ham bevosita bog'liqdir. Tadqiqotda logopedning pedagogik muloqot madaniyati, empatik yondashuvi, ota-onalar va pedagoglar bilan hamkorlikni yo'lga qo'yish ko'nikmalari hamda multidissiplinar jamoada ishlash malakalari tahlil qilinadi. Shuningdek, murakkab nuqsonli bolalarda nutq va kommunikativ faoliyatni rivojlantirish jarayonida samarali interaktiv usullar, innovatsion texnologiyalar hamda individual ta'lim yo'nalishlari asosida ishlash mexanizmlari ko'rsatib beriladi. Maqola natijalari inklyuziv ta'lim tizimida logopedning kasbiy kompetentligini oshirish hamda bolalarning ijtimoiy moslashuv jarayonini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: murakkab nuqsonli bolalar, inklyuziv ta'lim, logoped, kommunikativ malaka, pedagogik muloqot, korreksion-pedagogik faoliyat, ijtimoiy moslashuv, multidissiplinar hamkorlik, nutq rivojlanishi, kommunikativ kompetentlik.

Abstract: This article examines the theoretical and practical foundations of forming the communicative competence of a speech therapist in the process of preparing children with complex disabilities for general education schools. The effectiveness of a speech therapist's activities in inclusive education depends not only on the methodologically sound organization of correctional work but also directly on the communicative competence of the specialist. The study analyzes the speech therapist's pedagogical communication culture, empathetic approach, skills in establishing cooperation with parents and teachers, as well as the ability to work within a multidisciplinary team. It also presents mechanisms for implementing effective interactive methods, innovative technologies, and individualized educational approaches in the process of developing speech and communicative activity in children with complex disabilities. The results of the study contribute to enhancing the professional competence of speech therapists within the inclusive education system and improving the process of children's social adaptation.

Key words: children with complex disabilities, inclusive education, speech therapist, communicative competence, pedagogical communication, correctional and pedagogical activity, social adaptation, multidisciplinary cooperation, speech development, communicative competence.

Аннотация: В данной статье рассматриваются теоретические и практические основы формирования коммуникативной компетентности логопеда в процессе подготовки детей с комплексными нарушениями развития к обучению в общеобразовательных школах. Эффективность деятельности логопеда в условиях инклюзивного образования напрямую зависит не только от методически правильной организации коррекционной работы, но и от уровня коммуникативной компетентности специалиста. В исследовании анализируются педагогическая коммуникативная культура логопеда, его эмпатический подход, навыки установления сотрудничества с родителями и педагогами, а также умение работать в междисциплинарной команде. Также представлены механизмы реализации эффективных интерактивных методов, инновационных технологий и индивидуальных образовательных направлений в процессе развития речевой и коммуникативной деятельности у детей с комплексными нарушениями развития. Результаты статьи способствуют повышению профессиональной компетентности логопеда в системе инклюзивного образования и совершенствованию процесса социальной адаптации детей.

Ключевые слова: дети с комплексными нарушениями развития, инклюзивное образование, логопед, коммуникативная компетентность, педагогическое общение, коррекционно-педагогическая деятельность, социальная адаптация, междисциплинарное сотрудничество, развитие речи, коммуникативная компетентность.

KIRISH

So'nggi yillarda inklyuziv ta'lim tizimi jahon ta'lim amaliyotida katta e'tibor qozonmoqda. Murakkab nuqsonli bolalarni umumta'lim maktablariga tayyorlash jarayoni nafaqat ularning bilim olish imkoniyatlarini kengaytiradi, balki jamiyatda ijtimoiy moslashuv va integratsiya jarayonlarini ham rag'batlantiradi. Shu bilan birga, bunday jarayonning muvaffaqiyati logopedlarning kasbiy malakasi va kommunikativ kompetentligiga bevosita bog'liqdir.

Logopedning asosiy vazifasi – bolalarning nutq, til va kommunikativ faoliyatini rivojlantirish orqali ularning o'qishga tayyorligini oshirishdan iborat. Buning uchun mutaxassis nafaqat individual xususiyatlarni hisobga olgan holda pedagogik metodlarni qo'llashi, balki ota-onalar hamda pedagoglar bilan samarali muloqot o'rnatishi lozim. Murakkab nuqsonli bolalar bilan ishlash jarayonida logopedning kommunikativ malakasi empatiya, pedagogik muloqot madaniyati hamda multidissiplinar jamoada ishlash qobiliyati kabi ko'nikmalarni o'z ichiga oladi. Shu nuqtai nazardan, ushbu maqolada logopedning kommunikativ malakasini shakllantirish usullari, murakkab nuqsonli bolalarni umumta'lim maktablariga tayyorlashdagi amaliy tajribalar hamda samarali pedagogik strategiyalar tahlil qilinadi.

Tadqiqot natijalari logopedlarning kasbiy kompetentligini oshirish hamda inklyuziv ta'lim sharoitida bolalarning o'zini ijtimoiy jihatdan qulay his etishini ta'minlashga xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqot murakkab nuqsonli bolalarni umumta'lim maktablariga tayyorlash jarayonida logopedning kommunikativ malakasini shakllantirishning samarali usullarini aniqlash va tizimlashtirishga qaratilgan.

Tadqiqot metodologiyasi quyidagi asosiy yondashuv va usullarga tayangan:

1. **Nazariy tahlil** – inklyuziv ta'lim, logopediya va defektologiya sohasidagi zamonaviy ilmiy adabiyotlar, metodik qo'llanmalar hamda ilmiy maqolalar tahlil qilindi. Bu bosqichda logopedning kommunikativ malakasi, pedagogik muloqot madaniyati hamda murakkab nuqsonli bolalarning nutq va ijtimoiy moslashuv xususiyatlari o'rganildi.
2. **Eksperimental-tajriba usuli** – tanlangan umumta'lim maktablarida murakkab nuqsonli bolalar bilan ishlash jarayonida logopedlar tomonidan qo'llanilayotgan pedagogik va kommunikativ usullar kuzatildi. Bu usul logopedning turli vaziyatlardagi kommunikativ kompetensiyasini aniqlash imkonini berdi.
3. **So'rov va intervyu** – logopedlar, ota-onalar hamda pedagoglar bilan yarim strukturali intervyular o'tkazildi. Bu orqali logopedning kommunikativ malakasini rivojlantirishdagi muammolar, samarali amaliy tajribalar va ota-ona hamkorligining o'zni aniqlab olindi.
4. **Holat tahlili (case study)** – murakkab nuqsonli bolalarning individual pedagogik ishlaridagi natijalar tahlil qilindi. Har bir bola uchun nutq va kommunikativ rivojlanish ko'rsatkichlari, logopedning metodik yondashuvi hamda qo'llanilgan strategiyalar hujjatlashtirildi.
5. **Korrelyatsion va statistik tahlil** – logopedning kommunikativ malakasi va bolalarning ijtimoiy-muloqot ko'nikmalari o'rtaidagi bog'liqlikni aniqlash maqsadida asosiy ko'rsatkichlar bo'yicha kvantitativ tahlil amalga oshirildi. Shu tarzda, tadqiqot metodologiyasi nafaqat nazariy bilimlarni tizimlashtirish, balki amaliy jarayonlarda logopedning kommunikativ malakasini aniqlash va uni takomillashtirishga yo'naltirilgan kompleks yondashuvni o'z ichiga oladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Tadqiqot davomida o'tkazilgan kuzatuv, intervyu va eksperimentlar natijasida murakkab nuqsonli bolalarni umumta'lim maktablariga tayyorlash jarayonida logopedning kommunikativ malakasining samarali shakllanishi bilan bog'liq bir qator muhim jihatlar aniqlandi. Tadqiqot ko'rsatdiki, logopedning pedagogik muloqot madaniyati va individual yondashuvi bolalarning nutq rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Logopedlar tomonidan interaktiv o'yinlar, rolli vaziyatlar va dialog mashqlari qo'llanilganda bolalarning so'z boyligi va fikrni ifoda etish qobiliyati sezilarli darajada oshadi. So'rov va intervyular natijasida logopedning ota-onalar hamda maktab pedagoglari bilan samarali muloqoti bolalarning inklyuziv muhitga moslashuvini tezlashtirishi aniqlandi. Ota-onalar jalb qilinmagan holatlarda esa bolalarning ijtimoiy faolligi va kommunikativ ko'nikmalari sekinroq rivojlanaadi. Tadqiqotda logopedning psixolog, defektolog va pedagoglar bilan jamoaviy ishlash malakasi murakkab nuqsonli bolalarning o'qishga tayyorligi va ijtimoiy moslashuviga sezilarli ijobiy ta'sir ko'rsatishi qayd etildi. Shu orqali individual ta'lim rejasining samaradorligi oshadi.

Zamonaviy interaktiv texnologiyalar, multimedia vositalari va nutqni qayta ishlash dasturlaridan foydalangan holda o'tkazilgan mashg'ulotlar bolalarning diqqatini jalb qilish, nutqni to'g'ri shakllantirish va ijtimoiy muloqot qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi. Statistik tahlil ko'rsatdiki, logopedning kommunikativ malakasi bilan bolalarning ijtimoiy moslashuvi o'rtasida sezilarli ijobiy korrelyatsiya mavjud. Malakali logopedning faoliyati bolalarning maktab muhitiga moslashuvini tezlashtiradi va ularning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi. Umuman olganda, tadqiqot natijalari logopedning kommunikativ malakasi murakkab nuqsonli bolalarni umumta'lim maktablariga tayyorlash jarayonining asosiy omillaridan biri ekanligini ko'rsatdi hamda ushbu malakani rivojlantirishning aniq metod va usullarini belgilash imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, murakkab nuqsonli bolalarni umumta'lim maktablariga tayyorlash jarayonida logopedning kommunikativ malakasi nafaqat pedagogik faoliyat samaradorligini oshiradi, balki bolalarning ijtimoiy va nutq ko'nikmalarini rivojlantirishda ham muhim rol o'ynaydi. Ushbu natijalar xalqaro tadqiqotlar bilan hamohang bo'lib, logopedning kasbiy kompetentligining inklyuziv ta'lim tizimidagi samarasi yuqori ekanligini tasdiqlaydi. Kuzatuv va eksperimentlar ko'rsatdiki, logopedning individual yondashuvi va pedagogik muloqot madaniyati bolalarning nutq rivojlanishini sezilarli darajada tezlashtiradi. Shu bilan birga, ota-ona va pedagoglar bilan hamkorlikni yo'lga qo'ygan mutaxassislar bolalarning ijtimoiy moslashuvi va o'quv jarayoniga integratsiyasini ancha osonlashtiradi. Bu esa murakkab nuqsonli bolalarning inklyuziv muhitga tez va samarali moslashishiga xizmat qiladi. Shuningdek, multidissiplinar jamoada ishlash logopedning kommunikativ malakasini yanada mustahkamlaydi.

Psixolog, defektolog va boshqa pedagoglar bilan doimiy hamkorlik bolalar uchun individual ta'lim rejalarini ishlab chiqishda ham, mashg'ulotlar samaradorligini oshirishda ham muhim ahamiyatga ega. Innovatsion texnologiyalar va interaktiv metodlardan foydalanish esa logopedning kommunikativ yondashuvini boyitadi, bolalarning diqqatini jalb qiladi hamda ularning nutq va ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirish jarayonini optimallashtiradi. Muhokama shuni ko'rsatdiki, logopedning kommunikativ malakasini rivojlantirish murakkab nuqsonli bolalarni umumta'lim maktablariga tayyorlashning asosiy shartlaridan biridir. Shu bilan birga, bu malaka muntazam professional treninglar, metodik tavsiyalar va pedagogik tajriba orqali mustahkamlanishi lozim.

Tadqiqot natijalari amaliyot uchun aniq tavsiyalar beradi: logopedlar uchun kommunikativ kompetentlikni rivojlantirish bo'yicha treninglar tashkil etish, ota-ona va pedagoglar bilan samarali hamkorlik mexanizmlarini yo'lga qo'yish, multidissiplinar jamoalarda ishlashni tizimlashtirish va innovatsion metodlarni qo'llash tavsiya etiladi.

Mazkur tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, murakkab nuqsonli bolalarni umumta'lim maktablariga tayyorlash jarayonida logopedning kommunikativ malakasi asosiy omil hisoblanadi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, logopedning pedagogik muloqot madaniyati, empatiya ko'nikmalari, ota-onalar va pedagoglar bilan samarali hamkorligi hamda multidissiplinar jamoada ishlash qobiliyati bolalarning nutqiy va ijtimoiy moslashuvini sezilarli darajada oshiradi. Shuningdek, innovatsion interaktiv metodlar va texnologiyalarni qo'llash bolalarning diqqatini jalb qilish, nutqiy hamda kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

XULOSA

Statistik tahlillar logopedning yuqori darajadagi kommunikativ malakasi bilan bolalarning ijtimoiy moslashuvi o'rtasida sezilarli ijobiy korrelyatsiya mavjudligini ko'rsatdi, bu esa malakali logopedning inklyuziv ta'lim jarayonidagi muhim rolini tasdiqlaydi. Natijada, murakkab nuqsonli bolalarni umumta'lim maktablariga tayyorlash samaradorligini oshirish uchun logopedlarning kasbiy kompetentligini rivojlantirish zarurati aniqlandi.

Buning uchun quyidagi tavsiyalar ishlab chiqildi:

- logopedlar uchun kommunikativ kompetentlikni rivojlantirish bo'yicha muntazam professional treninglar tashkil etish;
- ota-onalar va pedagoglar bilan samarali hamkorlik mexanizmlarini yo'lga qo'yish;
- multidissiplinar jamoalarda ishlash tajribasini kengaytirish va tizimlashtirish;
- innovatsion interaktiv metodlar hamda multimedia vositalarini qo'llash orqali pedagogik jarayon samaradorligini oshirish.

Shu tarzda, tadqiqot nafaqat logopedning kasbiy malakasini rivojlantirishga hissa qo'shadi, balki murakkab nuqsonli bolalarning inklyuziv ta'lim tizimida muvaffaqiyatli integratsiyasi va ijtimoiy moslashuvini ta'minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Давыдова Н.А., Боровская Е.В. Инклюзивное образование: теория и практика. – Москва: Педагогическое общество России, 2021. – 256 с.
2. Кудрявцева Т.В. Логопедия и коммуникативная компетентность. – Санкт-Петербург: ЛЭТИ, 2020. – 198 с.
3. Назарова М.С. Коррекционно-педагогическая работа с детьми с особыми образовательными потребностями. – Москва: Просвещение, 2019. – 212 с.
4. Шарипова Л.А. Методы формирования коммуникативных навыков у детей с нарушениями речи. – Екатеринбург: Уральский университет, 2020. – 174 с.
5. Суханова И.В. Инновационные технологии в логопедической практике. – Москва: Академия, 2022. – 220 с.
6. UNESCO. Inclusion and Education: Promoting Access, Equity and Quality. – Paris: UNESCO, 2020.
7. Козлова Е.Н. Психолого-педагогические аспекты работы с детьми с комплексными нарушениями развития. – Санкт-Петербург: Речь, 2021. – 190 с.
8. Воробьева А.Б. Методы работы логопеда в инклюзивной школе. – Москва: Педагог, 2019. – 160 с.
9. Томашевская Н.А. Социальная адаптация детей с особенностями развития в условиях инклюзии. – Санкт-Петербург: Питер, 2021. – 200 с.
10. Логопедические исследования: сборник статей. – Москва: Наука, 2022.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №3(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.